

sát, mely a hivatalos bírálónak annyira tetszett. E leírás így kezdődik: «Hazánknak ez a legnagyobb tava a Dunántúl szépségét nagyban emeli. Kékes-zöldes színű és sós ízű a vize, mint akárcsak a tengeré; hullámozása, áradása és apadása is épúgy van, mint a tengernek.» De hová tette a szemét a szerző és a hivatalos bíráló, ha nekik ez mind jól van?! Sós ízű Balaton-víz! Tudvalevő, hogy a Balaton vize édes és lágy. A velenzei tó a szerző szerint északnyugotra van a Balatontól. «Szentés, város, 32,00 földművelő és halászok lakossal.» Nem is tudta a világ, hogy annyi ott a halász. Földrajzi könyvnek nem szabad a földrajzi neveket meghamisítani, pedig a szerző aradi lakos létére mindig Körösnek írja a Körös folyókat. Mokra legény az a sárteke, melyen lakunk, mert a könyv szavai szerint: «Földünk a két sarkán fordul meg szabadon a világűrben.» Hogy ez nemcsak kifejezésbeli furcsaság, hanem tárgyi hiba is és teljesen hibás képzetet ad a dolgról, azt nem szükség magyaráznom.

De elég ennyi a kis, honismertetés-ről, mely kétségtelen bizonyos becsvágygal és szeretettel van megírva, (pl. első fejezete melegen beszél a haza fogalmáról); de főleg tárgyi és nyelvi tekintetben nagyon fogyatékos, és még e tizenharmadik kiadása sem tizenhárom próbás. A tanulmány, melyet belőle szereztem, éppen nem vigasztaló. Ilyen könyv ennyire elterjedhetett? S ilyen könyvet hivatalos bírálónak olyan elismerésben kellett részesíteni, a minővel a kiadóhivatal körlevele kérkedik? Nem kérdés, nem is tudom, nem is kutatom, ki bírálta a könyvet, a személyhez semmi szavam nincs; de az a nézetem, hogy a hivatalos bírálónak tekintettel kell lenni a minisztériumra is, mely megbizta. Mert igaz ugyan, hogy az új szabályzat szerint a bírálat névvel megjelenik a Hiv. Közlönyben s érte a bíráló egyénileg felelős; de a gyakorlatban azt látjuk, hogy a körlevél nem X. Y. úr nézeteként hirdeti a könyv dicséretét, hanem a miniszteri hivatalos bírálatból való részletként. S végre is a minisztérium nem azért biz meg valakit, hogy teljesen csak egyéni szélye szerint mondjon véleményt, hanem legjobb tudomása szerint. Ha ilyen lanyhán bírálnak és ilyen könnyen osztják a dicséretet, hogy javuljanak a népiskolai könyveink? N.

VEGYESEK.

— Az ifjúsági előadások közül a három elsőt már megtartották, s az eredmény teljesen megfelelt a vállalkozáshoz fűzött reményeknek. A tanuló ifjúság érdeklődése olyan arányokban nyilvánult, hogy a rendelkezésre álló helyeket többszörösen túljegyezték s az előjegyzéseket redukálni kellett. Az előadásokat a bevezető conference-okkal együtt

odaadó figyelemmel hallgatta és élvezte a nézőteret megtöltő üde közönség, melynek előítélettől ment tapsai, elfogódása, lelkesedése vagy kacajja híven kísérték és jutalmazták az előadó művészek játékát. Az ifjúság magatartása mintaszerű volt. Elhelyezésök is, az erkélyeken és középpályásokban a leánygymnasium és felsőbb leányiskolák növendékeivel igen szerencsés volt. A conferencier-k: Bánk bán előtt Jókai Mór és a Képzelt beteg előtt Váradi Antal, eltalálták a hangot, melyen az ifjúsághoz szólni kell és élvezetesen adták elő a legszükségesebb tudnivalókat. Az ifjúság csak hálás lehet, hogy tanítómesteréül tisztelhetette a nemzet ősz költőjét, Jókai Mórt, kinek előadását a darabhoz fűződő személyes emlékei valósággal megkapóvá és a fiatalság előtt bizonyynyal feledhetetlenné tették. Az első előadásakor kiosztott színlap megfelelő önérzettel kiemelte, hogy az előadásokat a nemzeti színház anyagi haszon reménye sőt lehetősége nélkül rendezzi, s végül hangsúlyozta, hogy most már csak a tanulóktól és tanáraiktól függ, hogy az előadásoknak meglegyen a maradandó szellemi eredményök. Hozzátehetne volna, hogy az előadó művészekről is. A Képzelt beteg ensemble-ja aránylag jó volt, s nevezetesen a czímszerepet játszó Gabányi teljesen érvényre emelte a darab komikumát. De a Bánk bán nagyon egyenetlen volt. A ki a czímszerepet játszta, derék és becsvágyó, de még fiatal színész, a ki arra a feladatra, hogy Bánk bánt alakítsa, a maga lágy egyéniségével nem bizonyult alkalmasnak. Jól jegyezte meg egy kritikus, hogy inkább operai alakítást nyújtott. Hatalmas művészettel ábrázolta azonban, egyes túlzásokat leszámítva, Gertrudist Jászai Mari, s ritka következetességgel, öszhanggal és igazsággal Petur bán typosszerű alakját Szacsвай. Gertrudist is, Petur bánt is tán lehetett volna valamivel fiatalabbnak felfogni. Biberach (Gyenes), Ottó (Horváth) és Tiborecz (Gabányi) váltak még ki, valamint Melinda (Hegyesi Mari). — Némely oldalról hangot adtak annak az óhajtnak, hogy tán a vidéki tanulóifjúságot is lehetne ily classikus előadások élvezésében és tanulásgaiban részesíteni. Ennek csak oly helyen van értelme, a hol a színtársulattól classikus játékot is várhatni. Anyagi akadály a alig lehet a dolognak oly helyeken, a hol állami vagy községi subventiót élvez a színház és megfelelő számú tanulósg van. Az élvezett támogatás fejében meg lehet követelni a színtársulattól, hogy efféle ifjúsági előadásokat tartson.

— A közoktatásügyi budgetvita még a mostani síma parlamenti tárgyalások közepette is eltartott pár napig, s noha így is hamarosan véget ért, mégis igen tartalmasan folyt le, s kiemelkedett a többi tárczák vitájának köréből. Kivált két felszólalás adta meg a vita jelentőségét, dr. Wlassics Gyula miniszteré és Berzeviczy Alberté. Az utóbbi a művészettel foglalkozott magas szempontokból. A miniszter nagy beszédében

olyan gazdag programot adott, hogy egyes lapok sokalták s megvalósítása iránt kétségeket fejezték ki. Mi, a kik a műhelyben vagyunk, látjuk, hogy a munka mindamaz irányokban serényen foly, vagy megindult, melyeket a miniszter úr megjelölt, s a miniszter beszédjének egyes kijelentései akárkit megerősíthetnek abban, hogy mindez a buzgó munka nem áll meg a kezdetnél, hanem meglesz a miniszter közegeiben a kitartás a végrehajtásra is. A sok téren folyó tevékenység nem az örök elforgácsolásának jjele, hanem az a tervszerű munka, melyet a miniszter úgy fejezett ki, hogy az előkészítés egységes, párhuzamos conceptiója. Az iskolafajok egész sorozatának egységes vezérgondolat szerinti reformja lebeg a miniszter és a közoktatási tanács előtt. Ez értelemben biztosította a miniszter a házat arról, hogy a népiskolai tanterv, a tanító- és tanárképzés, a középiskolai tanterv, a polgári iskola reformja, a felsőbb leányiskolák reformja mint érett gyümölcs kerülnek nemsoká a közvélemény és a törvényhozás elé. Megnyugvással tölt el a miniszternek a nép- és középiskolák szaporítására és fejlesztésére vonatkozó ígérete. Nevezetes kijelentése volt a beszédnek az, mely internatusok és alumneumok szervezését sürgette s erre a társadalom közreműködését is felhívta. A miniszter az ingyenes oktatás terére törekszik. Az elemi iskolák államosítása, területi elhelyezése, a tanítók anyagi helyzete ügyében megnyugtató kijelentéseket tett. A polgári iskola vitás pontjait érintette, de döntő nyilatkozattól tartózkodott. Egészben véve hangsúlyozta a miniszter a kultúra európai színvonalát és nemzeti jellemét, s a mellett kiemelte az előtte lebegő nagy célok és a rendelkezésre álló eszközök aránytalanságát.

Hivatalos nyugtázás.

Tiszt. és rendes tagok ajánlataiból befolyt: Schneller István Kolozsvár 10 frt, Wollmann Elma Pozsony 5 frt, Málnai Mihály Budapest 20 frt, Kovács János Budapest 20 frt, Vajdady Gusztáv Budapest 10 frt.

Kültagsági díjat fizettek 1895-re: Schuber Mátyás Déva, Szerlemhegyi Tivadar Budapest.

1896-ra: Ulrich G. Adolf Budapest, Schuber Mátyás Déva, Korody Ferencz Ar.-Maróth, Dőri S. Zsigmond N.-Becserek, Szerlemhegyi Tivadar Budapest.

1897-re: Ulrich G. Adolf Budapest, Korody Ferencz Ar.-Maróth, Végh Kálmán Késmark, Duda János Lugos. (Folytatása köv.)
Budapest, 1899. febr. 10.

Dr. Gyulay Béla,
pénztárnok.
V., váczai-körut 58.